

Sotsiaalministri määruse „Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis omandatud tervishoiutöötaja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide loetelu ja kvalifikatsiooni vastavuse hindamise kord“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määruse väljatöötamine on tingitud vajadusest viia Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis omandatud kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide loetelu ja kvalifikatsiooni vastavuse hindamise kord kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2005/36/EÜ (edaspidi *direktiiv 2005/36/EÜ*) kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta (ELT L 255, 30.09.2005, lk 22–142), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2013/55/EL (ELT L 354, 28.12.2013, lk 132–170).

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 258 alusel on Euroopa Komisjon (edaspidi *komisjon*) 25. jaanuaril 2019. a algatanud Eesti Vabariigi suhtes rikkumismenetluse nr 2018/2288 (edaspidi *rikkumismenetlus*) ja leidnud, et Eesti ei ole täitnud kõiki kohustusi, mis tulenevad direktiivist 2005/36/EÜ. Seega ei ole direktiiv 2005/36/EÜ komisjoni hinnangul nõuetekohaselt üle võetud. Komisjon leiab, et teatud kutsealade (eriarstid, erihambaarstid ja arhitektid) puhul rikub Eesti automaatse tunnustamise põhimõtet ja omandatud õigusi käsitlevaid direktiivi 2005/36/EÜ sätteid. Eesti nõustus komisjoni etteheitega, käesoleva määrusega kõrvaldatakse rikkumismenetluse raames esile tõstetud õiguslikud vastuolud. Erinevalt kehtivast korrast on määruses loobutud direktiivi 2005/36/EÜ V lisas nimetatud dokumentide loetelu taasesitamisest määruse lisadena ning edaspidi viidatakse vastavas sättes otse direktiivi 2005/36/EÜ V lisa vastavale punktile.

Tulenevalt muudatuste rohkusest kehtestatakse kord uue terviktekstina.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse on välja töötanud Sotsiaalministeeriumi tervisesüsteemi arendamise osakonna peaspetsialist Vootele Veldre (tel: 626 9140, e-post: vootele.veldre@sm.ee). Määruse väljatöötamisse on olnud kaasatud Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduse osakonna nõunik Tiia Raudma (tel: 735 0307, e-post: tiia.raudma@hm.ee) ja õigusosakonna õigusnõunik Kadi Mölder (tel: 735 0234, e-post: kadi.molder@hm.ee).

Määruse juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (tel: 626 9328; e-post: gerly.lootus@sm.ee).

Määruse on keeleteoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteoimetaja Virge Tammaru (tel: 626 9320; e-post: virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Määrus on seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. Määrusega tagatakse direktiivi 2005/36/EÜ nõuetekohane ülevõtmine.

Määrusega tunnistatakse kehtetuks sotsiaalministri 30. aprilli 2004. a määrus nr 42 „Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis omandatud kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide loetelu ja kvalifikatsiooni vastavuse hindamise kord“ ja kehtestatakse uus kord.

☒ Määrus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahv 1 sätestab määruse reguleerimisala. Määrus kehtestab Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis (edaspidi koos *Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriik*) või Šveitsis omandatud tervishoiutöötaja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide loetelu ja kvalifikatsiooni vastavuse hindamise korra. Määrust kohaldatakse Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis kvalifikatsiooni omandanud isiku tervishoiutöötajate riiklikku registrisse kandmise taotluse menetlemisel Terviseametis. Kvalifikatsioon on määruse tähenduses dokumentaalselt tõendatud kõrg- või kutseharidus ning määruses sätestatud juhtudel töökogemus, mida nõutakse arstina, eriarstina, hambaarstina, erihambaarstina, õena või ämmaemandana töötamiseks.

Paragrahv sätestab ka Terviseameti õiguse nõuda põhjendatud kahtluse korral, et taotleja esitaks päritoluriigi pädeva asutuse poolt välja antud tõendi kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide autentsuse kohta. Paragrahv on samasisuline kehtivas määruses sätestatuga.

Paragrahv 2 sätestab Terviseameti õiguse küsida välisriigi pädevalt asutuselt kinnitust, et taotleja kvalifikatsiooni tõendav dokument on see, mis on nimetatud direktiivis. Samuti sätestab paragrahv, et kvalifikatsiooni vastavuse hindamisel kohaldatakse välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse § 17 lõigetes 3–5 sätestatut. Paragrahv on samasisuline kehtiva määruse §-s 1¹ sätestatuga.

Paragrahv 3 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **arsti** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamise korral kohaldatakse registreerimise menetlemisel **automaatset tunnustamist**. Erinevalt kehtivast korrast on rakendusaktis loobutud direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.1.1 nimetatud dokumentide loetelu kordamisest määruse lisana. Kuna Eestil on kohustus viidatud direktiivi lisas kirjeldatud dokumentide loetelu üksüheselt kohaldada ja loetelu kordamine Eesti õigusaktis ei ole õiguselguse seisukohalt otstarbekas ega vajalik, loobutakse loetelu kordamisest määruse lisana. Seetõttu viitavad paragrahvi mõlemad lõiked otse direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktile 5.1.1, mis nimetab dokumendid, mille esitamisel tuleb arsti kvalifikatsiooni automaatselt tunnustada. Otseviide direktiivi lisale kaotab vajaduse rakendusakti muuta, kui direktiivis sisalduv loetelu peaks tulevikus täienema või muutuma. Loetelu kordamisel riigisiseses õigusaktis on oht, et kõiki muudatusi ei jõuta õigel ajal teha, mistõttu võivad uuendused jääda Eesti õigusaktiga õigel ajal üle võtmata.

Paragrahv 4 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **arsti** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamise korral kohaldatakse registreerimise menetlemisel **tunnustamist omandatud õiguse alusel**. Paragrahvi lõiked 1 ja 2 sätestavad üldised alused omandatud õiguse alusel arsti kvalifikatsiooni tunnustamiseks, lõiked 3–8 sätestavad erandid, mis on nimetatud direktiivi 2005/36/EÜ artikli 23 lõigetes 2–6.

Erinevalt kehtivast korrast ei nimetata paragrahvis direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.1.1 sisalduvaid võrdluskupäevi, vaid rakendusaktis viidatakse neile kui direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.1.1 nimetatud võrdluskupäevale.

Paragrahv 5 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **eriarsti** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamise korral kohaldatakse registreerimise menetlemisel **automaatset tunnustamist**. Erinevalt kehtivast korrast on ka siin loobutud direktiivis loetletud dokumentide loetelu kordamisest määruse lisas ning paragrahvi mõlemad lõiked viitavad direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktile 5.1.2, mis nimetab dokumendid, mille esitamisel tuleb eriarsti kvalifikatsiooni automaatselt tunnustada.

Paragrahv 6 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **eriarsti** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamise korral kohaldatakse registreerimise menetlemisel **tunnustamist omandatud õiguse alusel**. Paragrahvi lõiked 1 ja 2 sätestavad üldised alused omandatud õiguse alusel eriarsti kvalifikatsiooni tunnustamiseks, lõiked 3–10

sätestavad erandid, mis on nimetatud direktiivi 2005/36/EÜ artiklites 23, 25 ja 27 ning direktiivi V lisa punktis 5.1.4.

Erinevalt kehtivast korrast ei nimetata paragrahvis direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.1.2 sisalduvaid võrdluskupäevi, vaid rakendusaktis viidatakse neile kui direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.1.2 nimetatud võrdluskupäevale.

Kehtivas korras on direktiivi 2005/36/EÜ artikli 23 lõikega 1 vastuolus tingimus, mille kohaselt on määruses nimetatud riikides diplom kvalifikatsiooni tõendavaks dokumendiks „koos päritolu- või lähteliikmesriigi pädeva asutuse poolt välja antud tunnistusega, mis tõendab, et dokumendi omanik on tegutsenud eriarstina perioodi jooksul, mis on kaks korda nii pikk kui tema päritolu- või lähteliikmesriigi erikoolituse ja Euroopa Liidu nõuetele vastav erialakoolituse kestuse vahe“. Direktiiv sätestab kohustuse tõendada, et vastava diplomi omanik on kõnealusel tegevusalal tegutsenud vähemalt kolmel järjestikusel aastal tunnistuse väljaandmisele eelnenud viie aasta jooksul. Vastuolust johtuvalt on paragrahv ümber sõnastatud ja selles sisalduvad sätted viidud direktiivi 2005/36/EÜ artikli 23 lõikega 1 kooskõlla.

Paragrahv 7 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **hambaarsti** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamisel kohaldatakse registreerimise menetlemisel **automaatset tunnustamist**. Erinevalt kehtivast korrast on paragrahvis loobutud direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.3.2 nimetatud dokumentide loetelu kordamisest määruse lisana ning paragrahvi mõlemad lõiked viitavad seetõttu määruse lisa asemel otse direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktile 5.3.2.

Paragrahv 8 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **hambaarsti** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamisel kohaldatakse registreerimise menetlemisel **tunnustamist omandatud õiguse alusel**. Paragrahvi lõiked 1 ja 2 sätestavad üldised alused omandatud õiguse alusel hambaarsti kvalifikatsiooni tunnustamiseks, lõiked 3–17 sätestavad erandid, mis on nimetatud direktiivi 2005/36/EÜ artiklites 23 ja 37.

Erinevalt kehtivast korrast ei nimetata paragrahvis direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.3.2 sisalduvaid võrdluskupäevi, vaid rakendusaktis viidatakse neile kui direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.3.2 nimetatud võrdluskupäevale.

Paragrahv 9 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **erihambaarsti** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamise korral kohaldatakse registreerimise menetlemisel **automaatset tunnustamist**. Erinevalt kehtivast korrast on paragrahvis loobutud direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.3.3 nimetatud dokumentide loetelu kordamisest määruse lisana ning paragrahvi mõlemad lõiked viitavad seetõttu määruse lisa asemel otse direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktile 5.3.3.

Paragrahv 10 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **erihambaarsti** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamise korral kohaldatakse registreerimise menetlemisel **tunnustamist omandatud õiguse alusel**. Paragrahvi lõiked 1 ja 2 sätestavad üldised alused omandatud õiguse alusel erihambaarsti kvalifikatsiooni tunnustamiseks, lõiked 3–6 sätestavad erandid, mis on nimetatud direktiivi 2005/36/EÜ artikli 23 lõikes 2 ja 4–6.

Erinevalt kehtivast korrast ei nimetata paragrahvis direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.3.3 sisalduvaid võrdluskupäevi, vaid rakendusaktis viidatakse neile kui direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.3.3 nimetatud võrdluskupäevale.

Kehtivas korras on direktiivi 2005/36/EÜ artikli 23 lõikega 1 vastuolus tingimus, mille kohaselt on määruses nimetatud riikides diplom kvalifikatsiooni tõendavaks dokumendiks „koos päritolu- või lähteliikmesriigi pädeva asutuse poolt välja antud tunnistusega, mis tõendab, et dokumendi omanik on tegutsenud erihambaarstina perioodi jooksul, mis on kaks korda nii pikk kui tema päritolu- või lähteliikmesriigi erikoolituse ja Euroopa Liidu nõuetele vastav erialakoolituse kestuse vahe“. Direktiiv sätestab kohustuse tõendada, et vastava diplomi omanik on kõnealusel tegevusalal

tegutsenud vähemalt kolmel järjestikusel aastal tunnistuse väljaandmisele eelnenud viie aasta jooksul. Vastuolust johtuvalt on paragrahv ümber sõnastatud ja selles sisalduvad sätted viidud direktiivi 2005/36/EÜ artikli 23 lõikega 1 kooskõlla.

Paragrahv 11 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **üldõe** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamise korral kohaldatakse registreerimise menetlemisel **automaatset tunnustamist**. Erinevalt kehtivast korrast on rakendusaktis loobutud direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.2.2 nimetatud dokumentide loetelu kordamisest määruse lisana ning seetõttu viitavad paragrahvi mõlemad lõiked otse direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktile 5.2.2.

Paragrahv 12 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **üldõe** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamise korral kohaldatakse registreerimise menetlemisel **tunnustamist omandatud õiguse alusel**. Paragrahvi lõiked 1 ja 2 sätestavad üldised alused omandatud õiguse alusel üldõe kvalifikatsiooni tunnustamiseks, lõiked 3–12 sätestavad erandid, mis on nimetatud direktiivi 2005/36/EÜ artiklites 23, 33 ja 33a.

Erinevalt kehtivast korrast ei nimetata paragrahvis direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.6.1 sisalduvaid võrdluskupäevi, vaid rakendusaktis viidatakse neile kui direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.6.1 nimetatud võrdluskupäevale.

Paragrahv 13 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **ämmaemanda** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamise korral kohaldatakse registreerimise menetlemisel **automaatset tunnustamist**. Erinevalt kehtivast korrast on rakendusaktis loobutud direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.5.2 nimetatud dokumentide loetelu kordamisest määruse lisana ning seetõttu viitavad paragrahvi kõik lõiked otse direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktile 5.5.2.

Paragrahv 14 sätestab Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis **ämmaemanda** kvalifikatsiooni omandamist tõendavad dokumendid, mille esitamise korral kohaldatakse registreerimise menetlemisel **tunnustamist omandatud õiguse alusel**. Paragrahvi lõiked 1 ja 2 sätestavad üldised alused omandatud õiguse alusel ämmaemanda kvalifikatsiooni tunnustamiseks, lõiked 3–12 sätestavad erandid, mis on nimetatud direktiivi 2005/36/EÜ artiklites 23 ja 43–43b.

Erinevalt kehtivast korrast ei nimetata paragrahvis direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.5.2 sisalduvaid võrdluskupäevi, vaid rakendusaktis viidatakse neile kui direktiivi 2005/36/EÜ V lisa punktis 5.5.2 nimetatud võrdluskupäevale.

Paragrahv 15 tunnistab kehtetuks sotsiaalministri 30. aprilli 2004. a määruse nr 42 „Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis omandatud kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide loetelu ja kvalifikatsiooni vastavuse hindamise kord“. Muudatuste rohkusest tingitult kehtestatakse rakendusakt uue terviktekstina.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Määruse väljatöötamine on tingitud vajadusest viia Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis või Šveitsis omandatud kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide loetelu ja kvalifikatsiooni vastavuse hindamise kord kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta (ELT L 255, 30.09.2005, lk 22–142); muudetud nõukogu direktiiviga 2006/100/EÜ, millega kohandatakse teatavaid direktiive isikute vaba liikumise valdkonnas seoses Bulgaaria ja Rumeenia ühinemisega (ELT L 363, 20.12.2006, lk 141–237), nõukogu direktiiviga 2013/25/EL, millega kohandatakse teatavaid direktiive asutamisõiguse ja teenuste osutamise vabaduse valdkonnas seoses Horvaatia Vabariigi ühinemisega (ELT L 158, 10.06.2013, lk 368–375), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2013/55/EL, millega muudetakse direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta ning määrust (EL) nr 1024/2012 siseturu

infosüsteemi kaudu tehtava halduskoostöö kohta (IMI määrus) (ELT L 354, 28.12.2013, lk 132–170) – edaspidi direktiiv 2005/36/EÜ. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 258 alusel on Euroopa Komisjon 25. jaanuaril 2019. a algatanud Eesti Vabariigi suhtes rikkumismenetluse nr 2018/2288 ja leidnud, et Eesti ei ole täitnud kõiki kohustusi, mis tulenevad direktiivist 2005/36/EÜ. Seega ei ole direktiiv 2005/36/EÜ komisjoni hinnangul nõuetekohaselt üle võetud. Komisjon leiab, et teatud erialade (eriarstid, erihambaarstid ja arhitektid) puhul rikub Eesti automaatse tunnustamise põhimõtet ja omandatud õigusi käsitlevaid direktiivi 2005/36/EÜ sätteid. Eesti nõustus komisjoni etteheitega. Käesoleva määrusega kõrvaldatakse määrusest komisjoni näidatud õiguslikud vastuolud ja viiakse rakendusakt direktiiviga 2005/36/EÜ kooskõlla.

4. Määruse mõjud

Määrusel on mõju välissuhetele ja riigiasutustele. Nagu kirjeldatud punktis 3, on määruse kehtestamine vajalik direktiivi 2005/36/EÜ täielikuks ülevõtmiseks. Määruse kehtestamine võimaldab Euroopa Komisjonil rikkumismenetluse lõpetada. Muudatuste tegemata jätmine võib kaasa tuua nõude Eesti Vabariigi vastu.

Määrusel on vähene mõju riigiasutuste korraldusele. Määruse vastuvõtmine tagab, et Terviseameti praktika tervishoiutöötajate kvalifikatsioonide tunnustamisel on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Vaatamata sellele, et kehtivas määruses esineb puudusi ja tehnilisi vigu, eriti direktiivi erisätete osas, pole need mõjutanud Eesti võimet direktiivi kohaselt käituda. Eestisse tuleb harva tervishoiutöötajaid, kes vajavad omandatud õiguse alusel tunnustamist, ja veelgi vähem neid, kelle suhtes kohaldatakse erisätteid. Kehtivas määruses lisadena sisalduvate dokumentide loetelu väljajätmine ja määruses lisadele viitamise asendamine otseviidetega direktiivile 2005/36/EÜ V lisale võib kahandada vajadust muuta Sotsiaalministeeriumil määrust olukorras, kus direktiivi V lisa muudetakse.

Kehtiva rakendusakti asendamine uuega ei oma sotsiaalset ega demograafilist mõju, mõju riigi julgeolekule, majandusele, elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Oluliste mõjude eeldatava puudumise tõttu ei ole vajadust koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnikaeeskiri” § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi aruannet.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisategevusi ega -kulutusi riigieelarve vahenditest. Samuti ei kaasne määruse rakendamisega eeldatavaid tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määrus esitati kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile ja arvamuse andmiseks Terviseametile. Haridus- ja Teadusministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Terviseamet muudatusettepanekuid ei esitanud.